



INLICHTINGEN
SAMENVATTING

(ISAM)

4175

Sectie: Inlichtingen

's-Gravenhage, 10 april

Nr. : L2/0964/E-75

INHOUDSOPGAVE INLICHTINGENSAMENVATTING
(ISAM 4/75)

	<u>Aantal</u>	<u>Clas</u>
	<u>blz. :</u>	<u>---</u>
✓ I - CURRENT INTELLIGENCE - DEEL A	9	[REDACTED]
DEEL B	3	[REDACTED]
✓ II - DE VLIEGEROPLEIDING EN -TRAINING BIJ DE POOLSE LUCHTSTRIJDKRACHTEN.	12	[REDACTED]
✓ III - WAARSCHUWINGSTIJD EN VOORBEREIDING.	5	[REDACTED]
✓ IV - CONTRA INLICHTINGENOVERZICHT TWEEDE HALF JAAR 1974.	4	[REDACTED]
✓ V - DE SU EN DE DÉTENTE.	12	ONGI

De ISAM is een nationaal inlichtingendokument, dat dienovereenkomstig dient te worden beveiligd.

De inhoud mag niet:

- a. ter inzage worden gegeven aan buitenlanders;
- b. met buitenlanders in discussie worden gebracht;
- c. worden gekopieerd,

dan nadat daartoe vooraf toestemming is verleend door het Hoofd van de Luchtmacht Inlichtingendienst.

VERZENDLIJST

behorende bij

INLICHTINGENSAMENVATTING NR. 4 /75

<u>AAN:</u>	<u>EX.NR.:</u>	
Chef Staf (Luchtmacht) v/d Inspecteur Generaal der Krijgsmacht	1	1)
Voorzitter van het Comité Verenigde Chefs van Staven	2	1)
C- CTL	3	
C- Vlb Soesterberg	4	
C- Vlb Leeuwarden	5	
C- GPLV/Vlb Deelen	6	
C- Vlb Volkel	7	
C- Vlb Eindhoven	8	
C- Vlb Twenthe	9	
C- Vlb Gilze-Rijen	10	
C- NS Den Helder	11	
C- 1GGW	12	
C- 2GGW	13	
C- 3GGW	14	
C- 4GGW	15	
C- 5GGW	16	
C- GTMGW	17	
C- CRC/SOC	18	
C- LVM Groep	19	
C- 1 LK t.a.v. C- ASOC	20	
C- CLO	21 t/m 23	2
C- LIMOS	24	
C- LETS)	25	
C- KKSL)		
Directeur Luchtmachtstafschool	26	
Lumat	27	1)
LuLaMarat	28	1)
LuLaMarat	29	1)
MaLumat	30	1)
Lumat	31	1)
LaLumat	32	1)
LaLumat	33	1)
LuLamat	34	1)
LaLuMarat	35	1)
LaLuMarat	36	1)

I.A.A.:

<u>I.A.A.:</u>	<u>EX.NR.:</u>	
Voorzitter v/h Comité Verenigde Inlichtingendiensten Nederland	37	
Hoofd MARID	38	
Hoofd LAMID	39	
Hoofd IDB t.a.v. Lu-Liaison Officier	40	
OOP/KLu	41	2)
DMLu	42	2)
HPMV d.t.v. VCS	43	
NMR-Neth. SHAPE t.a.v. Maj. [REDACTED]	44	
NAK-Neth. AFCENT t.a.v. Maj. [REDACTED]	45	
NAK-2ATAF t.a.v. Lt-Kol. [REDACTED]	46	
Neth.Support Unit AAFCE t.a.v. Lt-Kol. [REDACTED]	47	
d.t.v. NAK-2ATAF		
C- 1LVG	48	

INTERN AAN:

Plv. Secretaris-Generaal KLu	49	1)
BDL - Plv.CLS - Sous-Chef	50	
Hoofd Sectie L1, L4, L5 en L6 (ter circulatie)	51	
Hoofd Sectie L3	52	
Hoofd Sectie L2	53	
L2-Bibliotheek	54	
HL2b	55	

-
- 1) ter info, daarna retour L2a.
 - 2) zonder Hoofdstuk I, Deel B.
 - 3) ex.21 en 22 ter info, daarna retour L2a

IV - CONTRA INLICHTINGEN OVERZICHT TWEEDE HALFJAAR 1974.

(Informatie gedeeltelijk overgenomen uit de rapportage van MOD/NL aan SACEUR over bedoelde periode)

Sabotage.

5. Bij de Nederlandse strijdkrachten deden zich in de tweede helft van 1974 geen gevallen van sabotage voor. Bij de Bundeswehr werden alleen al in december 1974 30 gevallen gerapporteerd, hetgeen t.o.v. de maand daarvoor een steiging betekende van 50%.

Opzettelijke vernieling.

6. Bij de Koninklijke Luchtmacht en de Koninklijke Marine werden in de tweede helft van 1974 geen gevallen van opzettelijke vernieling gemeld. Bij de Koninklijke Landmacht werden in die periode 22 gevallen gemeld, waarvan 16 aan militaire voertuigen. In alle gevallen werden de vernielingen ontdekt vóórdat hierdoor grote schade kon ontstaan. In de BRD was er in december een toename v.w.b. het zoekraken van munitie en bleef het aantal zoekgeraakte wapens onveranderd t.o.v. de voorgaande perioden. Bij het Amerikaanse leger in Duitsland werd in december negen keer brand gesticht, waarbij een totale schade ontstond van ruim 90.000 dollar.

Subversie.

7. In Nederland zette de Bond van Dienstplichtigen (witte BVD) haar activiteiten voort. Haar belangrijkste werkterrein blijft de Krijgsmacht en met name de Koninklijke Landmacht. De pogingen tot infiltratie in de afdelingsbesturen van de VVDM duurden onverminderd voort en men slaagde er opnieuw in een vertegenwoordiger in het hoofdbestuur van de VVDM te krijgen.

8. Het schijnt echter niet de bedoeling te zijn om de VVDM in zijn totaliteit te gaan manipuleren, men is er eerder op uit om op afdelingsniveau een sfeer van voortdurende agitatie te kweken. De witte BVD blijft met zijn ledental, dat tussen de 200 en 250 zou liggen, een vrij kleine organisatie t.o.v. de VVDM, waarvan het overgrote deel van de dienstplichtigen bij aangesloten is. Daarbij komt dat de witte BVD er belang bij heeft dat de VVDM voor de dienstplichtigen aanvaardbaar blijft als vereniging die hun belangen behartigt en als zodanig overleg kan voeren met de Minister. Weinig resultaat heeft de witte BVD tot nu toe bereikt in de pogingen om tot binding met andere extremistische organisaties te komen. Wel slaagde men er in om met wat meer succes propaganda te voeren onder a.s. dienstplichtigen op scholen, verenigingen e.d.

9. Het tot nu toe

9. Het tot nu toe merkbare succes van het door de vereniging in november 1974 georganiseerde internationale soldatencongres (Zie ISAM 12/74 hoofdstuk 4) bleef beperkt tot het sindsdien bestaan van internationale contacten. Het zou de bedoeling zijn om uiteindelijk te komen tot een soort internationaal secretariaat gevestigd in Amsterdam waarbij zich soortgelijke buitenlandse organisaties zouden aansluiten. Van een echte follow-up van het congres is tot nu toe nationaal niets te merken, hetgeen waarschijnlijk te wijten is aan onvermogen van de organisatie.

10. Ook het Algemeen Nederlands Jeugdverbond (ANJV), de jongerenorganisatie van de CPN in Nederland bleef steun verlenen aan de agitatie tegen de krijgsmacht. Om zelf op grote schaal binnen de krijgsmacht agitatie te voeren is de vereniging te zwak en slaat zij te weinig aan bij de dienstplichtigen. Het ANJV beperkt zich tot het steunen van eisen van de VVDM zoals weddeverhoging, compensatie, e.d. In dergelijke gevallen kan het ANJV ook rekenen op uitgebreide publicaties in de "Waarheid", het dagblad van de CPN.

11. Een belangrijke rol speelde het ANJV bij het organiseren van de demonstraties tegen de aanschaf van nieuwe gevechtsvliegtuigen t.b.v. de Koninklijke Luchtmacht, die in staat zijn nucleaire wapens te vervoeren. Op deze demonstraties, die in verschillende plaatsen werden georganiseerd door o.a. het ANJV, werd in ISAM 3/75 hoofdstuk 6 uitvoerig ingegaan. Ook bij de als climax van deze demonstratie geplande landelijke manifestatie, die op 5 april a.s. te Utrecht zal worden gehouden speelt het ANJV een belangrijke rol.

12. Niet alleen in Nederland werd tegen de vervanging van de F 104 gedemonstreerd, in België werden eveneens demonstraties gehouden, waaronder een landelijke op 12 januari 1975. Ook daar moet, evenals hier in Nederland worden onderkend dat deze agitatie niet alleen bedoeld is om de nieuwe vliegtuigen qua taak te beperken, maar dat men de noodzaak tot vervanging en de daarmee gepaard gaande kosten zonder meer verwerpt.

Conclusie.

Conclusie.

13. De agitatie tegen de krijgsmacht duurt voort. De pogingen tot infiltratie in de VVDM door de witte BVD zullen doorgaan, hoewel de resultaten tot nu toe gering bleken. Bij de Koninklijke Luchtmacht en de Koninklijke Marine werden in de 2e helft van 1974 geen gevallen van sabotage en moedwillige vernieling gerapporteerd. Ook bij de Koninklijke Landmacht waren er geen gevallen van sabotage, terwijl het aantal gevallen van opzettelijke vernieling betrekkelijk laag bleef.

14. Er viel een geringe toename waar te nemen van de Inlichtingenactiviteiten door Attaché's van landen AYG in Nederland. In Duitsland hadden vooral de Geleide Wapen opstellingen en de oefening Wintex de belangstelling van de Inlichtingendiensten van de Oostbloklanden, waarbij die van de DDR een leidende rol vervulde.

V-DE SU EN DE "DETENTE"

1. De Cuba-crisis van 1962, zo schijnt De Gaulle gezegd te hebben, maakte een eind aan de naoorlogse periode. Zij noopte de twee supermogendheden tot een politiek van ^{ruil}oorlog, wapenbeheersing en ontspanning. Zij luidde een nieuwe periode in, waarin onder de paraplu van ontspanning tussen de supergroten de kleinere Europese landen hun grotere bewegingsvrijheid gingen uitproberen in een politiek van wederzijdse kontakten en toenadering over de scheidingslijn heen. In dit nieuwe klimaat van ontspanning lanceerden de landen van het WP in 1966 hun voorstel voor het bijeenroepen van een Europese Veiligheidsconferentie. Hoewel de Westelijke landen de nodige reserves toonden ten aanzien van dit idee of liever gezegd de vermoedelijk achterliggende idee, besloot de NATO in 1967 de ontspanning met het Oosten als een nieuwe taak toe te voegen aan haar bestaande taak van gezamenlijke defensie tegen de SU. In juni 1968 werd het besluit van de SU aan de SALT-tafel te verschijnen bekend. De inval in augustus 1968 in Tsjechoslowakije maakte slechts voor korte tijd een einde aan de ontspanningspolitiek. De invasie maakte echter vooral een einde aan de illusie dat via ontspanning een geleidelijke verandering van de status quo, langs de weg van grotere onafhankelijkheid voor de Oosteuropese staten, bereikbaar was. In de aldus ontstane situatie kwamen de landen van het WP in '69 opnieuw met hun voorstel voor een Europese Veiligheidsconferentie.

2. De Oostpolitiek van Brandt en Scheel, en vooral de nieuwe Amerikaanse politiek onder leiding van ex-president Nixon en zijn adviseur Dr. Kissinger openden de weg naar deze nieuwe fase. De huidige Russisch-Amerikaanse ontspanningsfase (Breznjev's detente-politiek maar natuurlijk ook Nixons-detente politiek) zette in met de Viermogendhedenovereenkomst inzake Berlijn in sept '71, die de Nixon-regering er blijkbaar van overtuigde dat een topconferentie in Moskou mogelijk was geworden. Deze top had inderdaad in mei 1972 in Moskou plaats, waar het verdrag inzake de beperking van anti-raketsystemen ondertekend werd en een twaalftal basisbeginselen, die de detente

tussen de Verenigde

tussen de Verenigde Staten en Sowjet-Rusland moesten bewerkstelligen, werden vastgesteld. Kissinger noemde als doel van deze "gemeenschappelijke verklaring" een nieuwe stijl in internationale betrekkingen aan te duiden door van te voren de grondslagen vast te stellen hoe te handelen bij crisis. Hij legde er echter de nadruk op dat de verklaring niet bindend was. "Het kan - zo verklaarde hij - een tactisch middel van de Russen zijn om de vrije wereld een vals gevoel van veiligheid te geven. Als dat zo zou zijn, dan geloof ik dat wij krachtig zullen optreden. Wij hebben de weg uitgestippeld. Of wij deze weg zullen bewandelen, weet ik niet. Het zal niet puur automatisch gebeuren". Opgemerkt zij dat deze gedragscode voor de detente oorspronkelijk een Sowjet-idee was en door de Amerikanen enige tijd werd aangehouden om zich ervan te gewissens dat hier sprake was van een werkelijk serieus voorstel. In juni 1973 ondertekenen Breznjew en Nixon in Washington een verdrag ter vermijding van nucleaire oorlog. Vooral in het licht van de ontwikkelingen in het Midden-Oosten werd intussen duidelijk dat ontspanning maximaal of minimaal kan zijn. Na de crisis in het MO met in het kader daarvan een Amerikaanse nucleaire alarmfase (die zeker ten dele fungeerde als een proef op de som van de ontspanning) kwalificeerde minister Kissinger de detente als van nature tweeslachtig en "ietwat ambivalent", maar verklaarde niettemin dat door de ontspanning het risico van een algemene nucleaire oorlog, die zou kunnen voortvloeien uit rivaliteiten van bondgenoten van de SU enerzijds en de Verenigde Staten anderzijds, minder geworden was. Had de Cuba-crisis van '62 de twee supermogendheden op de rand van een kernoorlog gebracht, volgens de directeur van het Amerika-Instituut van de Sowjet-Akademie v. Wetenschappen G.A. Arbatow is het aan de detente te danken dat tijdens de laatste Israelisch-Arabische oorlog een ernstige konfrontatie tussen de SU en de VS uitbleef of vermeden kon worden.

3. Ter bevordering van een Europa van konfrontatie naar een Europa van veiligheid (welteverstaan altijd een veilig Europa in haar eigen perceptie, i.e. terwijl de Russische wens van een formele bekrachtiging van de huidige verdeling van Europa in vervulling gaat) stelde en stelt de SU haar Europese politiek in het teken van de zgn. "vreedzame coëxistentie" tussen staten met verschillend maatschappelijk bestel.

Uiteraard geldt dit

Uiteraard geldt dit principe in de eerste plaats voor de aard van de relaties die de SU met de VS wenst te onderhouden. Dat wil zeggen dat het Kremlin, mede op economische beweeggronden, uit hoofde van de factor China maar zeker ook ter voorkoming van een oorlog met nucleaire massavernietigingswapens, voorts zeker óók uit de bittere noodzaak de spiraalachtige stijging van de bewapeningswedloop te doorbreken en gezien de militaire patstelling, ter bevordering van de veiligheid samenwerking tussen de socialisten en kapitalistische staten voorstelde. Het algemene verband waarin die samenwerking zou dienen te geschieden, zou volgens de SU op een officiële en verdragsmatige erkenning van een aantal beginselen van de vreedzame coëxistentie moeten berusten, t.w.:

- a. niet-aanwending van geweld, vreedzame beslechting van geschillen door onderhandeling;
- b. soevereine gelijkheid en wederzijds respect tussen de staten, eerbiediging van wederzijds belang;
- c. niet-inmenging in interne aangelegenheden;
- d. strikte eerbiediging van de soevereiniteit en territoriale integriteit van alle landen;
- e. samenwerking op basis van wederzijds voordeel.

Overigens evenmin als het Westen zijn ideologie, de idealen van democratie en een vrije wereld wenst op te offeren, wordt in dit model de communistische ideologie opgeofferd. Zoals reeds onder Chroesjtsjow geldt ook voor de huidige leiders en hoeders van de Revolutie (zoals zij zich zelf wensen te beschouwen) dat de klassenstrijd, de gepercipieerde ontwikkeling van het wereldrevolutionaire proces - ook al liet men het leerstuk van de "onvermijdelijkheid van de oorlog" vallen - niet stilstaat en dat de Sowjetstrategie van vreedzame coëxistentie slechts daaraan dienstbaar is. Belangrijk is overigens niet die ideologische legitimering, of de ideologische codetaal, maar het denken in politieke machts termen dat erin vernuld ligt.

In ideologische termen

In ideologische termen pretendeert de vreedzame coëxistentie-politiek zeer openlijk het zgn. wetmatig proces van socialistische uitbouw en kapitalistisch verval zelfs te bespoedigen. Vreedzame coëxistentie wordt dan ook opgevat als een specifieke vorm van de klassenstrijd tussen socialisme en kapitalisme. In vredestoestand immers kunnen de socialistische landen ongehinderd aan hun verdere ontwikkeling werken, krijgen de CP-en en revolutionaire bewegingen in de kapitalistische landen de kans zich verder te ontplooiën, krijgen zij betere strijdmogelijkheden en kunnen de nationale bevrijdingsbewegingen hun slag slaan zonder al te grote risico's. Al in 1957 wees Kissinger erop (in zijn boek "Nuclear weapons and foreign policy") dat vreedzame coëxistentie volgens de Sowjet leiders (dat is volgens hun geloven) niets minder was dan de meest doeltreffende offensieve taktiek en het beste middel om de bestaande structuur met andere middelen dan "all-out war" omver te werpen.

4. Detente wil dan ook niet en kan ook niet opgevat worden als overbrugging van de Oost-West kloof of overbrugging van bestaande ideologische, politieke en militaire tegenstellingen. Vreedzame coëxistentie, schrijft de Prawda, betekent absoluut niet dat de konfrontatie tussen de beide maatschappelijke stelsels ophoudt te bestaan. Hoogstens bevordert de ontspanning, uitgezonderd op ideologisch terrein, het aanboren van mogelijkheden om wederzijds profijt te trekken van die gebieden waar de wederzijdse interessen samenvallen of elkaar completeren en waar dit terrein door de koude oorlog lange tijd braak bleef liggen. Dit is b.v. het geval op het gebied van wapenbeheersing en vermindering van het aantal mogelijke bronnen van een rechtstreeks konflikt tussen de SU en de Verenigde Staten. Voorts zijn sinds de Tweede Wereldoorlog de vooruitzichten voor een verbetering van de wederzijdse handelsbetrekkingen niet alleen nooit zo veelbelovend geweest als thans, maar wordt deze verbetering wederzijds ook opportuun geacht. In juni '73 stond de SU aan 10 Amerikaanse ondernemingen toe vertegenwoordigingen in Moskou te vestigen. Drijfveren voor de handel tussen de Verenigde Staten en de SU zijn de grote rijkdommen van de SU aan energiebronnen en belangrijke mineralen en de Russische behoefte aan Westerse uitrusting en technologie om de gewenste mate van economische groei te handhaven alsmede aan Westerse

hulp bij de

hulp bij de ontsluiting van de Siberische bodemschatten. Betekent detente enerzijds dat toenemende economische samenwerking wordt nagestreefd ter verbetering van de wederzijdse politieke betrekkingen, bovenal in het Russische geval kan men stellen dat een verbetering van de politieke betrekkingen werd nagestreefd om beter Russische economische belangen te kunnen dienen. Inmiddels heeft de recente verwerping door de SU van het handelsverdrag met de Verenigde Staten i.v.m. de activiteiten van senator Jackson en de door hem uitgeoefende pressie in de Joodse emigratiekwesitie opnieuw de grenzen van de detente gemarkeerd. Duidelijk is dat Moskou zich hier demonstratief wilde verzetten tegen wat het als pogingen van het Westen beschouwt om zich onder het mom van humanitaire oogmerken in de binnenlandse verhoudingen van de SU te mengen. Wanneer van de tweeslachtigheid van de Russische ontspanningspolitiek kan worden gesproken, kan het vanzelfsprekend niet missen dat ook van Russische zijde (naar het beginsel van wederkerigheid, zou men bijna zeggen) bij tijd en wijle op de tweeslachtigheid van de Amerikaanse ontspanningspolitiek wordt gewezen.

5. Dat gebeurt wat sterker naarmate sinds de aanvang van de ontspanningspolitiek in haar huidige vorm (1971) de Westelijke wereld meer aan economische kracht en politiek stabiliteit lijkt in te boeten. Onvermijdelijk komt deze labiele economische situatie het Kremlin gelegen om voor het thuisfront het eigen gelijk te konstrueren op basis van de overtuiging van de fundamentele gebreken en crisis van het kapitalistische systeem. Maar ook al liet Breznjew onlangs in Boedapest niet na op die crisisverschijnselen te wijzen, tevens legde hij alle nadruk op het belang van goede betrekkingen tussen de SU en de VS. "Vrede is ondeelbaar", aldus Breznjew, "daarom moeten we naar een duurzame vrede in Europa streven en tegelijkertijd ernstige aandacht besteden aan de betrekkingen tussen de SU en de Verenigde Staten, omdat die betrekkingen uit een oogpunt van vreedzame coëxistentie belangrijk zijn". En alhoewel men dus in propagandistisch zin uit de Westerse situatie munt tracht te slaan om de eigen denkwereld te legitimeren, past men in politiek opzicht op zijn tellen om zich vooral nu niet te vergalopperen. De implicaties van de economische terugslag en politiek niet overal even stabiele toestand in het

Westen lijken ook

Westen lijken ook voor de Sowjetmachthebbers zelf allerminst eenvoudig te berekenen. Al te ondubbelzinnige pogingen om thans eventuele kansen te benutten om politieke wiggen te drijven zouden de ontspanningspolitiek volstrekt in diskrediet brengen en zelfs een averechts effect kunnen sorteren. Het voornaamste voordeel uit de economische recessie kan bovendien zijn, dat de SU door haar grondstoffenpositie (en de snel groeiende economische en politieke waarde van energie en grondstoffen) voor het Westen tot op zekere hoogte en onmisbare economische partner wordt. Reeds is duidelijk geworden dat de SU minder aangewezen is op kapitaal van het Westen, waardoor ook de onderhandelingspositie van het Westen t.o.v. de ontspanning zwakker wordt. De centrale doelstelling, die aan de huidige fase van de Sowjet-politiek jegens het Westen en de Verenigde Staten in het bijzonder ten grondslag ligt, lijkt ook niet erg vatbaar voor herziening; dat doel is voor de SU via detente zeker te stellen, dat er een ruime periode kan ontstaan voor een adempauze in de competitie met Amerika op het terrein van de bewapeningswedloop, vrij van gevaarlijke regionale conflicten, een periode die in het teken zal moeten staan van een intensieve campagne voor de modernisering van de Sowjet-economie en het exploiteren van het economisch potentieel dat de SU in haar natuurlijke bronnen gegeven is. De enige manier om veiligheid en economische ontwikkeling met elkaar te verzoenen is stabilisatie van de bewapeningswedloop met de VS. Het lijkt intussen waarschijnlijk dat ontspanning een beleid is van een coalitie, door verschillende topfiguren om verschillende redenen gesteund. Voor de pragmatici in het Kremlin is ontspanning een rationele manier om de grenzen van Ruslands macht te aanvaarden, voor de "nationalisten" en "expansionisten" een manier om tijd te winnen en het potentieel van de SU op te bouwen.

6. Wezenlijk voor de Russische vreedzame coëxistentie - gedachte, zeiden we, is dat zij geldt voor staten met verschillend maatschappelijk stelsel en dat haar beginselen in feite leefregels moeten zijn voor het staatsverkeer tussen staten met verschillend bestel. De paradox van de Sowjet-doctrine, zo zagen we, is dat zij geen contradictie erkent tussen het aanknopen van betrekkingen gebaseerd op

"Vreedzame coëxistentie" en

"vreedzame coëxistentie" en het intensiveren van de "internationale klassenstrijd". De secretaris van het Centrale Comité van de CPSU Ponomarjow trok n.a.v. de zgn. nieuwe fase in de crisis van het kapitalisme de Roodchinees aandoende konklusie, dat "op elk moment op een bepaald punt in dit systeem een situatie kan rijpen die de deur opengooit naar radikale revolutionaire veranderingen". Hoewel de ideologische waarde van zo'n uitspraak van een partijfunctionaris natuurlijk niet vereenzelvigd moet worden met de waarde van een politieke uitspraak, voor niet-communisten is dat soort ideologische lijn moeilijk met gelijktijdige tirades over de verlokkingen en zegeningen van economische samenwerking met het Westen op lange termijn, een stabiele vrede in Europa voor de voorzienbare toekomst en detente als een onomkeerbaar proces verenigbaar. Natuurlijk wordt hier tegenover het verwijt dat de SU de politiek van vreedzame coëxistentie als een wapen van de klassenstrijd beschouwt en hanteert, eenvoudig gesteld dat het Westen dat eveneens doet, door te trachten de detente in het teken te stellen van de ontworteling van het ideologisch - politieke bestel van de SU. Hoe dan ook, politiek relevant is dat met een beroep dáárop tevens weer een versterking kan worden doorgevoerd van de partij-controle op elk aspect van de Sowjet-samenleving. Elk aandringen van buitenaf op liberalisatie van het intern bestel wordt demonstratief als grove inmenging verworpen, als een systeemondermijnende manoeuvre die de Oost-West verhouding slechts ten kwade kan beïnvloeden. Westelijke voorstellen voor een "vrijer verkeer van mensen, ideeën en informatie" zijn vreemd aan de Russische coëxistentie-gedachte, formeel omdat de "vreedzame coëxistentie" slechts betrekking kan hebben op leefregels voor het staatsverkeer: door Russische bril bekeken hebben deze voorstellen in hun gevormd karakter ten doel de SU tot het binnenhalen van een Trojaans paard te dwingen. Waar op ideologisch terrein de "klassenstrijd" het compromis niet kent en altijd even onverzoenlijk moet blijven, wil daarmee vooral ook de veiligheid van de SU rechtstreeks gediend zijn.

7. Volgens de zgn. wetenschappelijke ideologie van het marxisme leninisme, volgens welke de mensheid objectief maar één toekomst heeft het communisme - leiden echter zowel de theorie als de praktijk van

de internationale

de internationale verhoudingen tot de noodzaak van de vreedzame coëxistentie. Theoretisch volgens de gedachte dat de ondergang van het kapitalisme en imperialisme nu eenmaal een ongelijkmatig verloop heeft, omdat de revoluties in de verschillende landen niet overal op hetzelfde ogenblik plaatshebben. Wanneer de beide systemen in deze periode van náást - elkaar - bestaan géén oorlog wensen, dan is er slechts één alternatief: de vreedzame coëxistentie. Maar ook de praktijk van de internationale verhoudingen leidt tot haar noodzaak. De nucleaire oorlog tussen beide systemen is een catastrofe voor de hele mensheid, er zijn geen overwinnaars maar slechts verliezers. Wie hier niet de noodzaak van vreedzame coëxistentie wil erkennen, kan tegenwerpen dat de vrede ook de vorm van koude oorlog kan hebben. Teneinde de noodzaak van vreedzame coëxistentie te funderen betoogt Professor Arbatow, de direkteur van het Amerika-Instituut van de Sowjet-Academie v. Wetenschappen, dat de koude oorlog als een soort substituut-oorlog kan gelden, maar niet als een substituut voor de vrede. De koude oorlog, schrijft hij, lijkt in zekere zin op een wapenstilstand en zoals elke wapenstilstand moet de koude oorlog ofwel uitmonden in een hete oorlog ofwel worden gevolgd door een vrede. Wanneer er evenwel geen bereidheid of neiging bestaat om de koude oorlog om te zetten in werkelijke oorlog, wordt de voortzetting van de koude oorlog absurd en tot zinloze bluffpolitiek, die de deelnemers daaraan slechts ongeloofwaardig maakt en hun alleen maar materiële en politieke schade kan berokkenen. Die al jaren lang gevoerde koude oorlog is op een totale mislukking uitgelopen en heeft geen problemen opgelost. Voortzetting ervan gedurende een nieuw reeks van jaren zou hetzelfde absurde resultaat opleveren. Het inzicht groeide dat als enig begaanbare weg zo de vreedzame coëxistentie overbleef, een modus vivendi die niet slechts betekent dat er geen oorlog gevoerd wordt, maar ook de samenwerking op basis van wederzijds profijt op het gebied van economie en handel, wetenschap, techniek en kultuur bevorderd wordt. De huidige etappe wordt gekenschetst als een periode van de overgang van de koude oorlog naar die van de vreedzame coëxistentie. Dat betekent dat Oost en West het pad van de koude oorlog reeds verlaten hebben en dat van de vreedzame coëxistentie betreden, op grond waarvan in eerste instantie hangende problemen

tussen de SU

tussen de SU en de Verenigde Staten moeten worden geregeld, rekening houdend met de belangen van beide partijen. In juni '73 verklaarde Breznjew voor de Amerikaanse TV, dat de mensheid "het stijve harnas van de koude oorlog ontgroeid is" en sprak hij van de "zwaai van wantrouwen naar ontspanning". In zijn toespraak tot het Hongaarse-partijcongres in Boedapest verklaarde de Sowjet-leider in maart jl.: "De versterking en konsolidering van de ontspanning is een permanent, voortdurend proces, dat voortdurende vooruitgang vergt. Stilstand op deze weg zou alles wat wij tot nu toe hebben bereikt weer ongedaan maken, temeer nu onder omstandigheden van de ernstige crisis die het kapitalistische systeem doormaakt de tegenstanders van de ontspanning, de voorstanders van de koude oorlog en de bewapeningswedloop aktiever worden". Tegelijkertijd waarschuwde hij zijn communistische bondgenoten de strijd tegen alle soorten ideologieën die het socialisme vijandig gezind zijn voort te zetten.

8. Dat men de noodzaak van vreedzame coëxistentie ook tracht af te leiden uit een aantal factoren van de Amerikaanse politiek in het bijzonder, spreekt vanzelf. In een college dat de reeds genoemde directeur van het Amerika-Instituut van de Sowjet-Akademie van Wetenschappen vorig jaar aan de Universiteit van Michigan hield over de Sowjet-Amerikaanse betrekkingen in de jaren '70, tracht Arbatow objectieve factoren op te sporen in het Amerikaanse strategische denken, die het fundament van de koude oorlogsgedachte gingen ondergraven. In de Verenigde Staten zou het militaire en politieke denken in de laatste 10 à 15 jaar vooral gericht zijn geweest op een zoeken naar zgn. "veilige" mogelijkheden om militaire kracht aan te wenden. Dit zoeken naar zgn. "regels van konfrontatie" en voor de VS "veilige" regels voor het voeren van militaire conflicten (toch al afhankelijk te stellen van de voorwaarde dat de tegenpartij die spelregels ook aanvaardt en dus niet bijster realistisch) werd met name ten grondslag gelegd aan de strategie van "flexible response". Tal van ontwikkelingen (en vooral de ontwikkelingen in Vietnam) toonden echter de uiteindelijke futiliteit aan van pogingen om met militaire middelen problemen op te lossen die niet militair van aard zijn. Het verlaten van het pad van de koude oorlog valt en viel Amerika echter veel moeilijker dan de SU. Van Amerikaanse zijde had dit nl. herziening van bepaalde postulaten vereist, politieke postulaten

die maakten dat

die maakten dat de militaire macht tot voornaamste, zo niet het enige instrument van de buitenlandse politiek was verheven in een periode toen Amerika nog de strategische superioriteit had. Hoewel de Verenigde Staten meer en meer leken terug te komen op hun koude oorlogsdoctrines, had men nog lang niet afgerekend met alle overblijfselen daarvan. Ook een aantal aspecten van de huidige Amerikaanse strategische nucleaire politiek, b.v. Schlesingers ideeën voor een meer flexibele doelbepaling voor nucleaire aanvallen en vooral de "miniaturisering" in het kader van het verkrijgen van een breed scala van nucleaire actiemogelijkheden, worden door Arbatow als het tradionele Amerikaanse zoeken naar een zgn. "veilige" uitweg uit de strategische impasse voorgesteld en als een vruchteloze poging aangemerkt om de militaire macht toch weer politiek "bruikbaar" te maken. Zowel in flexibele response als Schlesingers counter force - plannen is het demagogische element punt één, hun eigenlijke militair-strategische waarde wordt door Arbatow niet of nauwelijks serieus genomen. Achter de volstrekt illusoire voorstellen voor zgn. spelregels voor een toekomstige nucleaire oorlog schuilt een Amerikaanse poging de nucleaire oorlog in de publieke opinie meer acceptabel te maken, het onderscheid tussen nucleaire en conventionele bewapening en oorlog te doen vervagen en een verdere ronde in de technologie van de kernbewapening te rechtvaardigen. Niet het zinnen op ten behoeve van de eigen veiligheid van de VS door te voeren kunstmatige beperkingen wanneer de nucleaire oorlog eenmaal is gelanceerd, niet het zinnen op pogingen het militaire conflict binnen voor Amerika min of meer zgn. "veilige" perken te houden, maar voorkoming van de mogelijkheden om zo'n oorlog te lanceren dient als eerste zorg in aanmerking te komen. Het is deze opgave die niet in het kader van de koude oorlog, maar alleen in het kader van de vreedzame coëxistentie past.

9. Het nut om deze voorstellingen van Arbatow hier weer te geven is niet om ze (als ze die al hebben) op hun militaire merites te wegen. In politiek opzicht is hun waarde alleszins indicatief. Immers naarmate de "regels van konfrontatie", die de Amerikanen voor hun eigen veiligheid probeerden te formuleren, steeds meer werden achterhaald, toonden de Verenigde Staten volgens Arbatow meer en meer

bereidheid om samen

bereidheid om samen met de SU "coëxistentieregels" uit te werken. Dat gebeurde volgens Arbatow omdat, zoals de SU al veel eerder had ingezien, er in het nucleaire tijdperk geen aanvaardbaar alternatief is voor de vreedzame coëxistentie en dus de ontspanning en dus de normalisering van de Sowjet-Amerikaanse betrekkingen. -In ieder geval blijkt uit Arbatows betoog een sterk vertrouwen op een verbetering van opties voor de Sowjet-politiek. Met de ontspanning is bepaald de tendens gediend om de Sowjet-politiek internationaal te activeren; de detenteregels scheppen betere voorwaarden voor een dynamische ontplooiing voor de Sowjet-politiek dan onder omstandigheden van de koude oorlog, d.w.z. omstandigheden waarin konfrontatie de Sowjet-politiek dwingt weer het "stijve harnas" te dragen, dat haar in haar bewegingen belemmert. Het politieke belang dat de SU toemeet aan de detente kan afgelezen worden aan de mate waarin zij zich thans op velerlei gebied tegen de zgn. overblijfselen van de koude oorlogsgedachte en zijn tendenzen keert. Duidelijk is dat zij met de ontspanning politiek meer speelruimte probeert te krijgen om de zgn. "mythe van de Sowjet-dreiging" te weerleggen. Het demonstratief hanteren van het politieke wapen van de detente kan volgens haar in Europa wellicht ook meer effect sorteren dan het demonstratief hanteren van de militaire dreiging. Indirecte mogelijkheden tot versterking van de cohesie in het Atlantische Bondgenootschap verbeteren. Politiek is voorts voor de SU van het grootste belang de officiële afzwering door de VS van de "containment"-, "softening up"- en "bridgebuilding"-politiek t.o.v. de socialistische staten in Oost-Europa: het was die politiek die volgens de SU tot voor kort elke wederzijds profijtelijke samenwerking onmogelijk maakte. Met de stelling dat militaire macht geen bruikbaar politiek instrument is wordt de bestrijding van "het communisme" en nationale bevrijdingsbewegingen met militaire middelen en op grondslag van de indammingspolitiek - zoals Vietnam zou hebben duidelijk gemaakt - als volstrekt uitzichtloos gepresenteerd. Door de detente-politiek zo sterk mogelijk uit te dragen kunnen bovendien de eigen posities bij SALT, EVC en vooral MBFR steeds verdedigd worden met een beroep op het beginsel van gelijke veiligheid en de ontoelaatbaarheid van pogingen eenzijdig voordeel binnen te halen. Kennelijk i.v.m. de afwijzing van het handelsverdrag met de VS verklaarde President Podgorny onlangs, dat waar in het Westen de ontspanning als een "politiek spel" wordt bedreven

gerealiseerd dient te

gerealiseerd dient te worden dat de ontwikkeling van betrekkingen met de SU alleen op voet van volledige gelijkheid van partijen en niet-inmenging mogelijk is. Een treffend voorbeeld welke logica de Russen in de nieuwe situatie kunnen ontwikkelen, een logica waartoe hun nu juist in het kader van de detente de mogelijkheid is gegeven en niet daarbuiten, is het volgende: Amerikaanse superioriteit op strategisch gebied werd in het verleden altijd als iets normaals ervaren en was officiële doctrine. En ook nu nog, wanneer Amerikaanse vloten duizenden kilometers van Amerika vlakbij de grenzen van de SU opereren, beschouwen Amerikanen dat als iets heel normaals en men vraagt zich niet af hoe de SU daarover denkt. Maar als Sowjet-oorlogschepen zich vlak in de buurt van de Sowjet-grenzen in de Middellandse Zee begeven, dan wordt dat meteen als een ongeëvenaarde dreiging en inbreuk op de legitieme gang van zaken aangemerkt. Wat de Sowjets, op grond van de strategische pariteit, met het terugdringen van de koude oorlogsgedachte voorhebben wordt hier al heel duidelijk. Nu de SU de strategische marge, die er nog met de VS was, heeft teruggebracht is de detente-politiek ook een pressiemiddel om de Europeanen te overtuigen dat bij dreigende afwezigheid van de vroegere nucleaire garantie van de VS, zij het meest gebaat zijn bij veiligheidsregelingen voor de toekomst volgens in ieder geval ook door Moskou gestelde politieke lijnen. Het feit dat in de SU als een zéér goed voorbeeld van vreedzame coëxistentie tussen een socialistische en kapitalistische staat vaak de betrekkingen tussen de SU en Finland worden genoemd mag de aard van Moskou's detente-politiek nader aanduiden.

10. Met de door minister Kissinger gehanteerde omschrijving van diplomatie als "the adjustment of differences through negotiation" toont de SU volledig vrede te hebben, of zoals Nikolaj Podgorny onlangs verklaarde: "De naoorlogse jaren hebben duidelijk aangetoond dat het beste "slagveld" de onderhandelingstafel is". Dat de detente door de SU wordt opgevat als een "veilige" manier ter versterking van politieke posities, kan tevens verklaren waarom zij op de onomkeerbaarheid van dit proces blijft aandringen.